

Pwyllgor :	Pwyllgor Safonau
Dyddiad :	7 Ebrill 2014
Teitl :	Adolygiad o'r drefn ar gyfer ceisiadau am oddefebau
Awdur :	Swyddog Monitro
Gweithredu :	Penderfynu o os dylid diwygio'r drefn

1. Cefndir

1.1 Pan fydd gan aelod fuddiant sy'n rhagfarnu o dan y Cod Ymddygiad, mae'n rhaid iddo/i ddatgelu'r buddiant hwnnw a gadael y cyfarfod. Ni ddylai wneud unrhyw gynrychioliadau llafar nac ysgrifenedig na cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw 'chwaith. Yr eithriad i hyn yw pan fydd yr aelod wedi derbyn goddefeb gan y Pwyllgor Safonau.

1.2 Mae gan y Pwyllgor Safonau'r hawl i ganiatáu goddefeb os yw'r sefyllfa yn dod o fewn un (neu fwy) o'r sefyllfaoedd a restrir yn y rheoliadau perthnasol.

1.3 Mater i'r pwyllgor yw penderfynu os dylid caniatáu cais ai peidio yn yr amgylchiadau, ac mae'r Ombwdsmon yn cynnig y canllaw canlynol ar yr hyn y dylai ystyried wrth ddod i'w benderfyniad:

“Bydd angen i'r pwyllgor safonau gydbwyso budd y cyhoedd mewn atal aelodau sydd â buddiant sy'n rhagfarnu rhag cymryd rhan mewn penderfyniadau, yn erbyn budd y cyhoedd mewn gwneud penderfyniadau gan grŵp o aelodau'r awdurdod sy'n weddol gynrychioladol.”

2. Ceisiadau i'r Pwyllgor hwn

2.1 Yn **Atodiad 1** ceir dadansoddiad o'r ceisiadau sydd wedi eu cyflwyno i'r Pwyllgor Safonau ers mis Mai 2008.

3. Trefniadau Presennol y Pwyllgor

3.1 Nid oes trefn statudol wedi ei gosod ar gyfer ymdrin â cheisiadau, ac mae pob Pwyllgor Safonau yn gweithredu ei drefniadau ei hun. Mae'r Pwyllgor hwn yn gweithredu ar sail adroddiad ysgrifenedig gan y Swyddog Monitro sy'n cynnwys copi o'r ffurflen gais ynghyd ag unrhyw wybodaeth ychwanegol sydd wedi ei dderbyn gan swyddogion ar ôl cysylltu gyda'r ymgeisydd.

4. Caniatáu ymgeisydd i fynychu

4.2 Yn ei gyfarfod ar 28.01.13 ystyriodd y Pwyllgor yr egwyddor o ganiatáu i gynghorwyr ymddangos gerbron y Pwyllgor i gyflwyno ceisiadau yn bersonol. Awgrymwyd y byddai cael cyfle i holi ymgeiswyr yn fodd i'r Pwyllgor gael mwy o wybodaeth ynglŷn â chais. Teimlai'r pwyllgor serch hynny na fyddai'n ddefnydd gorau o amser unrhyw un, ac y dylid gofyn i ymgeiswyr gyflwyno gwybodaeth lawnach ymlaen llaw. Penderfynwyd gofyn i swyddogion ystyried a gynhwyswyd gwybodaeth ddigonol gyda'r cais cyn ei osod ar y rhaglen.

4.3 Ar gyfer yr adolygiad hwn, edrychwyd ar arferion pwyllgorau safonau eraill yng Nghymru. Gwelwyd bod nifer ohonynt yn caniatáu i ymgeiswyr i fynychu'r cyfarfod i gyflwyno eu cais. Gwelwyd hefyd enghraifft hefyd o glerc cyngor cymuned yn mynychu i gyflwyno gwybodaeth ac ateb cwestiynau ynglŷn â chais a wnaed gan nifer o aelodau o'i gyngor.

4.4 Cysylltwyd â chyngor Ceredigion sydd wedi bod yn gweithredu trefn o'r fath ers 2006. O dan eu trefniadau hwy mae'n orfodol i'r aelod lenwi ffurflen ym mhob achos, h.y. os yw'n dymuno mynychu ai peidio. Nid yw pob ymgeisydd yn mynychu, ond pan fydd hynny'n digwydd teimla swyddogion ei fod o fudd i'r pwyllgor drwy ganiatáu i'r aelodau ofyn cwestiynau yn uniongyrchol i'r ymgeisydd i gael gwell dealltwriaeth o'r cefndir ac o'r rheswm dros wneud y cais. Oherwydd y byddai gan unrhyw aelod sy'n ymddangos gerbron y pwyllgor fuddiant sy'n rhagfarnu yn y mater, mae Pwyllgor Safonau Ceredigion wedi caniatáu goddefeb gyffredinol i bob aelod i ymddangos i bwrpas cyflwyno cais am oddefeb

4.5 Ystyrir y byddai presenoldeb ymgeisydd yn rhoi'r manteision canlynol:

- Galluogi'r pwyllgor i wneud penderfyniad ar sail yr holl ffeithiau perthnasol, h.y. natur y buddiant, y mater fydd dan ystyriaeth a'r rheswm dros wneud y cais
- Tryloywder ac atebolrwydd yn y modd y gwneir y penderfyniad
- Sicrhau bod yr ymgeisydd wedi cael cyfle i gyflwyno ei (h)achos yn llawn

4.6 Gwelir mai anfanteision y drefn fyddai:

- Amser a chostau teithio i'r ymgeisydd
- Na fyddai amser a lleoliad cyfarfodydd yn gyfleus i bawb
- Cyfarfodydd y pwyllgor yn cymryd yn hwy
- Perygl y gallai'r drafodaeth grwydro i drafod y mater sy'n destun buddiant yn hytrach nag a ddylid caniatáu neu beidio

4.7 Petai'r pwyllgor hwn yn penderfynu caniatáu i ymgeiswyr fynychu, gellid ystyried y pwyntiau canlynol fel sail i'r drefn:

- Hawl i ymgeisydd fod yn bresennol (ond dim rheidrwydd)
- Ymgeisydd i gwblhau'r ffurflen ym mhob achos

- Ymgeisydd i gadarnhau ymlaen llaw os yw am fynychu ai peidio
- Cadeirydd i wahodd yr ymgeisydd i gyflwyno ei gais/chais
- Posib gosod terfyn amser (e.e. 5 munud).
- Aelodau'r Pwyllgor i ofyn cwestiynau i'r ymgeisydd ynglŷn â'r cais
- Dim caniatâd i'r ymgeisydd ofyn unrhyw gwestiwn i'r Pwyllgor
- Ymgeisydd i adael yr ystafell
- Pwyllgor i drafod ac i benderfynu yn absenoldeb yr ymgeisydd
- Hysbysu ymgeisydd o'r penderfyniad drwy ei (g)alw yn ôl i'r ystafell, neu yn ysgrifenedig gan swyddogion

5. Ffurflen

5.1 Atodir copi o'r ffurflen bresennol yn **Atodiad 2**. Gofynnir am farn y Pwyllgor ar y ffurflen ddrafft newydd - **Atodiad 3**.

6. Ceisiadau'n ymwneud ag ysgolion

6.1 Mae'r Pwyllgor yn y gorffennol wedi gosod canllawiau i'w hystyried wrth iddo benderfynu ar geisiadau yn ymwneud â threfniadaeth ysgolion. Y canllaw presennol yw:

"Y byddai 'tad/mam, taid/nain, wŷr/wyres, gŵr neu wraig, plant, brawd neu chwaer yn creu cysylltiad rhy agos i ganiatáu gollyngiad o safbwynt ysgolion penodol oherwydd y byddai'n anodd i'r cyhoedd gael hyder yn y modd y gwneid y penderfyniadau"

6.2 Mae'r Pwyllgor felly wedi gwrthod caniatáu goddefebau llawn i aelodau sydd â chysylltiad sy'n dod o fewn y categori hwn. Mae wedi, serch hynny, caniatáu iddynt gymryd rhan yn nhrefniadaethau Paneli Adolygu Dalgylch ac i gymryd rhan llawn mewn trafodaethau yn y Cyngor a'i bwyllgorau ar faterion yn gysylltiedig â threfniadaeth ysgolion cynradd y sir, oni bai fod y trafodaethau hynny yn gysylltiedig yn uniongyrchol a'r ysgol dan sylw.

6.3 Gofynnir i'r Pwyllgor ystyried os yw'r canllaw yma yn parhau'n addas neu beidio.

7. Argymhelliad

7.1 Gofynnir i'r Pwyllgor:

- (a) Ystyried os dylid caniatáu ymgeiswyr i fynychu cyfarfodydd i gyflwyno eu ceisiadau
- (b) Ystyried y ffurflen ddiwygiedig
- (c) Ystyried unrhyw newidiadau eraill y dylid eu gwneud i'r drefn
- (ch) Ystyried os yw'r canllaw ar gyfer ceisiadau sy'n ymwneud â threfniadaeth ysgolion yn parhau'n addas

Goddefebau – Ystadegau

Mai 2008- Mai 2012

Ceisiadau wrth gynghorwyr sir	20
Caniatawyd/caniatawyd yn rhannol	16
Gwrthodwyd	4

Ceisiadau wrth gynghorwyr cymuned/tref	8
Caniatawyd/caniatawyd yn rhannol	3
Gwrthodwyd	5

Cyfanswm yr holl geisiadau a dderbyniwyd	28
Caniatawyd /caniatawyd yn rhannol	19
Gwrthodwyd	9

Mai 2012- Mawrth 2014

Ceisiadau wrth gynghorwyr sir	2
Caniatawyd/caniatawyd yn rhannol	2
Gwrthodwyd	0

Ceisiadau wrth gynghorwyr cymuned/tref	2
Caniatawyd/caniatawyd yn rhannol	2
Gwrthodwyd	0

Cyfanswm yr holl geisiadau a dderbyniwyd	4
Caniatawyd/caniatawyd yn rhannol	4
Gwrthodwyd	0

Ceisiadau yn ymwneud ag ad-drefnu addysg gynradd

2008-12

Nifer y ceisiadau	17 (aelodau Cyngor Gwynedd)
Caniatau	15
Gwrthod	2

2012-14

Nifer y ceisiadau	1 (aelod o Gyngor Gwynedd)
Caniatau	1
Gwrthod	0